

NetLingua – Limbă, dialect sau slang?

Bogdan POPOVENIUC

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

bpopoveniuc@yahoo.com

Abstract: The unprecedented development of information and communication technologies in recent decades, shaped a peculiar fuzzy language, NetLingua, used by virtual space users. The status of language used on social networks, in particular, and in Technology-Mediated Communications (TMC), in general, is ambiguous, with specialist opinions varying from cataloging it as slang, dialectal form, up to assigning it the status of a distinct linguistic system. The paper intends to make some clarification on the status of the language used in TMC starting from classical theories on language.

Keywords: *Netlingua, Social networks, Technology, Language, Linguistic varieties.*

אָשפּראַך אַזאָדאַלעקטמיטאַראַרמייאונלעך
O limbă este un dialect cu o armată și un steag

Introducere

Tehnologiile digitale și utilizarea rețelelor de comunicare sociale au devenit o constantă în viața omului modern, mai ales în cea a tinerei generații. Folosirea intensivă a acestora afectează limba, iar aceste schimbări afectează modul în care vorbim și chiar pe cel în care gândim. „CMC¹ este definită drept codificarea și decodificarea lingvistică și a altor sisteme simbolice între expeditor și receptor pentru prelucrarea informațiilor în mai multe formate prin intermediul computerului și a tehnologiilor conexe, cum ar fi PDA-urile, telefoanele mobile și *blackberries*; și prin intermediul mass-mediei, cum ar fi Internetul, e-mailurile, sistemele de chat, mesajele text, YouTube, Skype și multe altele ce vor fi inventate.” Cum mai toate sunt relaționate cu Internetul noțiunea de CMC poate fi extinsă confortabil la „comunicarea mediată prin Internet (IMC), care implică *prelucrarea sistemelor lingvistice și a altor sisteme simbolice prin intermediul internetului și al tehnologiilor conexe prin interacțiunea dintre expeditor(i) și receptor(i).*” [Bodomo, 2010: 6]

Pe lângă faptul că dezvoltă structuri lingvistice inedite, comunicarea și utilizarea mediului digital favorizează dezvoltarea unei mentalități și a unor strategii cognitive speciale pe măsură ce indivizii navighează peste aceste spații. Cunoașterea digitală necesită abilități originale de gândire pentru a produce textele media și nu doar în termeni de conceptualizare, ci și pentru a te descurca printre posibilitățile aproape infinite ale noului

¹ Computer mediated communication (*Comunicarea mediată de computer*).

mediu digital. Este un mediu nou în care comunicarea nu mai presupune prezența fizică față în față, deși o poate implica pe cea audio-video mediată, și nici accesul la aceleași resurse comunicative. Comunicarea este multi-modală fapt care face aproape impropriu să se vorbească de o limbă pe Internet, cât mai degrabă despre o matrice semiotică (*semiotic array*), o limbă vorbit-scrisă hibrid. În același timp, trans-localitatea face inaplicabilă, în sensul ei tradițional, o altă noțiune fundamentală a sociolingvisticii, aceea de „comunitate lingvistică”, acel grup de oameni legați de reguli clare și generale de a vorbi și interpreta vorbirea pe care le împărtășesc. [Varis și van Nuenen, 2016:475] În schimb, CMC presupune alte caracteristici evidente precum: utilizarea frecventă a personificării; utilizarea excesivă a vocii pasive; eufemisme; hiperbole; acronime etc. [Posteguillo, 2003]

Efectele CMC sunt multiple: creează o diviziune culturală între utilizatorii intensivi și ceilalți; creează comunități lingvistice noi; vocabularul se insinuează treptat în dicționarele oficiale; creează sau reinventează noi cuvinte; autocorectează greșelile de ortografie; îmbină engleza cu alte limbi; adaugă mii de cuvinte într-un vocabular nou; ne confruntă cu dialecte pe care altfel nu le-am fi întâlnit; creează dialecte noi pentru comunitățile online; îmbogățește utilizatorii cu noi gramatici, în loc să îi facă să își piardă capacitatea de a vorbi limba engleză, așa cum susțin multe voci, etc. [*Oxford Royale Academy*, 2016]

Din perspectiva studiilor lingvistice, pozițiile față de CMC variază de la considerarea acesteia de la degradarea ei la nivelul unui argou sau slang și denunțarea completă a autonomiei sale lingvistice până la evidențierea statutului autentic și evoluat al unei limbi noi.

Vocabularul

În cadrul comunicării pe Internet, pare a se forma o modalitate specifică de a comunica, un nou limbaj hibrid sub forma *textspeech*-ului (text-vorbirii). Aceasta nu este nici vorbire, nici scriere, ci o vorbire în scris. Acest lucru implică schimbări profunde în construcția limbii în sine. Exersarea zilnică și intensă a acestei noi abilități schimbă modul în care utilizatorii folosesc limbajul, atât cantitativ, cât și calitativ. În primul rând, modul de comunicare (în special cea scrisă) pe Internet a modificat structura scriiturii ca instrument de comunicare. *Textspeech*-ul cuprinde o gamă largă de forme CMC de la mesageria instant, SMS-uri și chat-urile de pe rețelele sociale, la e-mailuri, bloguri și forumuri, iar caracteristicile lingvistice se încadrează într-un continuu între vorbit și scris. În al doilea rând, regula principală este să scrii mai mult decât vorbești, în timp ce scrii mai puțin și de a comunica cât mai multe informații posibil în cât mai puțin text. Oamenii scriu e-mailuri, texte, postează pe bloguri și rețelele sociale și comunică mai mult decât vorbesc, așa că încep să scrie mai mult așa cum vorbesc, dar mai puțin ca și cum ar fi trebuit să scrie. *Textspeech*-ul este abilitatea de a jongla cu emoții exprimate grafic (emoji, stickers, emoticoane) și simulează fonologia vorbirii (prin ortografie fonetică) pentru a recrea, pe ecran, contactul gestual, paraverbal și lingvistic al comunicării față în față. Acest lucru este determinat gramatical prin sintaxă, elipse, punctuație etc., și lexical prin re-lexicalizare, supra-lexicalizare și norme de frazare, care îmbină textul scris și vorbesc într-o imagine-text, hibridă și heteroglosică.² Cele mai notabile schimbări se întâmplă în modul în care scriem pe Internet sau Iscrierea (*Inwriting*) [vezi Popoveniuc, 2017]. O scurtă trecere în revistă ne va ajuta să ne facem o idee despre specificul acestui tip de comunicare.

² *Heteroglossia* descrie coexistența varietăților distincte într-o singură „limbă” prin „vorbirea altuia în limba celui alt, care servește la exprimarea intențiilor autorului, dar într-un mod refractat.” [Bakhtin, 1981: 324].

Se pare că „un factor inevitabil al vieții moderne este dependența noastră crescândă de computere și comunicații digitale,” spune Jonathan Dent, redactor șef adjunct la Dicționarul Oxford. O serie de inițialisme³ asociate cu mediile sociale, e-mailurile, textele și alte mijloace electronice de comunicare sunt plasate în contextul lor istoric pentru prima dată în această actualizare. [Dent, 2016] Expresiile stereotipe și adresarea directă sunt în general abreviate: BRB [*by right back* - revin imediat], TTYL [*talk to you later* - vorbim mai târziu], ICYMI [*in case you missed it* - în cazul în care l-ai omis], ROFL [*rolling on the floor laughing* - mă tăvălesc pe jos de râs] sunt deja incluși în Dicționarul Oxford. Cele mai multe dintre acestea au mai bine de 20 de ani de utilizare: AFK [*away from the keyboard* - departe de tastatură] înregistrat prima dată în 1990, TTYL [*talk to you later* - vorbim mai târziu] și “ltr” sau “l8r” [later] din 1998, SYS [“see you soon - ne vedem în curând] din 1993 etc. Cele mai folosite sunt formulele prescurtate precum “k” [okay], “msg” [mesaj], “mob” [mobile], “pls” [„please”], “txt” [text], “xlt” [excellent], cuvintele omofone (“u” [you], “s” [see]), și chiar unele forme mai complexe în cazul *leetspeech* (adăugare de valori silabice majusculilor, e.g. “nEd” [need]) ori intercalarea de cifre “CUl8r” [*see you later*], “2b / -2b =?” [to be or not to be this is the question – A fi sau a nu fi, aceasta este întrebarea]).

Extrem de întâlnită este folosirea creativă a punctuației, emoticonilor și a altor elemente grafice pentru a da expresivitate afectivă adresării: „:” [bucuros], „:(“ [foarte trist]), alături de inventarea unor noi cuvinte (“astroturfing” [practica înșelătoare de a prezenta un mesaj sau o campanie de marketing, religioasă, politică sau de relații publice sub masca unor comentarii nesolicitate de la public]), “unfriending” [a scoate pe cineva dintr-o listă de prieteni sau de persoane de contact de pe un site de socializare], “n00b” [o persoană neexperimentată și/sau ignorantă sau necalificată, expresie folosită în special în jocurile pe calculator] sau “newbi” [un jucător fără experiență]⁴; a unui tip special de cuvinte combinate (*portmanteau*), care îmbină sunetele și combină semnificația a două alte cuvinte, cum sunt “blaudience” [blog + audiență] sau “frenemy” [prieten + inamic = o persoană cu care ești prieten în ciuda unei disensiuni sau rivalități fundamentale].

Un alt fenomen care se manifestă frecvent îl constituie deturnarea cuvintelor existente prin atribuirea unui nou înțeles astfel încât cuvintele vechi capătă semnificații extrem de diferite în interiorul spațiului digital. Acesta este cazul multor verbe care desemnează acțiuni specifice mediului digital: “to update” [să actualizezi], “to text” [să scrii cuiva], “to connect”, “to link” [să te conectezi], “to download” [să descarci] or “to network” [să comunici în rețea], precum și crearea de noi verbe de la substantive, de ex. “to google”, “to uberize”, “instagraining” sau “twiting”.

Multe dintre aceste concepte sunt “buzzwords”: cuvinte la modă în contextul particular al spațiului digital, e.g. “troll” [persoană care postează intenționat mesaje provocatoare cu intenția de a genera conflicte și produce disensiuni online]. Altele au sens doar în spațiul digital (*friend, like, status, wall, page, attachment, viral, profile, wireless, tablet*) fiind fără corespondent în alte medii. Multe dintre acestea fiind deja incluse în dicționare și cu sensurile din lumea virtuală. Să ne gândim doar la termenul de prieten. Dicționarele au inclus deja varianta specifică Facebook a lui “unfriend”. La fel ca și în viața reală nimic nu este mai puternică decât satisfacția de ușurare și descărcare să *unfriend* (dezprietenesti?) pe cineva, la fel cum nimic nu pare mai șocant și mai deranjant decât să fii *unfriended*. [May, 2013] Cu toate acestea, după informația din *Dicționarul Oxford*, ca verb, termenul “unfried” poate fi istoric identificat încă din 1659 (ca substantiv fiind atestat încă din 1275), însă doar

³ Un tip special de acronime care se pronunță ca litere individuale, precum BBC, USA etc.

⁴ Spre deosebire de *noob*, un *newb* este cineva care dorește să își îmbunătățească abilitățile.

ca instanță singulară dovedind creativitatea semantico-lingvistică a autorului și fără să fi intrat în vocabularul de masă până la dezvoltarea Facebook-ului.⁵

Faptul că limbajul de comunicare pe Internet este deja unul suficient de distinct se poate observa din dificultatea de a vorbi despre fenomenele, acțiunile și comportamentul indivizilor de pe rețelele sociale online. Numeroși termeni sunt deja incluși în noile versiuni ale dicționarelor, pe baza criteriului standard al dovezilor că acești termeni sunt utilizați continuu pe o perioadă de timp (e.g. *phablet, twerk, selfie, derp, unlike, srslly, tweet, tl;dr, fomo, gif, photobomb, woot, inbox, sext, omg, hashtag* etc.) Dat fiind că sensul multor termeni nu poate fi înțeles dacă nu este cunoscut contextul și mediul în care aceștia sunt folosiți, în anumite cazuri este necesară traducere, dicționarul sau glosarul pentru realizarea comunicării (vezi *Transl8it! Dxnre&Glosre* pentru noobi (!) [Wilton, 2005]).

Un exemplu extrem de sugestiv l-a constituit necesitatea efectuării traducerii termenilor care denotă comportamentele în mediul online în sala de judecată. În procesul lui David Kernell, care a fost acuzat de “hacking” al emailui politicienei americane Sarah Palin, în cazul depoziției martorilor și pentru înțelegerea infracțiunilor a fost necesară traducerea “slang”-ului de Internet pentru avocați și judecători. În vederea evaluării aspectelor materiale ale urmăririi penale a infracțiunilor⁶ termenii care descriu comportamentul utilizatorilor de Internet (precum “rickrolling”, “lurker”, “troll” și “caps”) au trebuit să fie explicați tribunalului⁷.

Toate aceste particularități lingvistice fac să apară întrebarea firească cu ce fenomen avem de-a face?

Cum se numește?

Fiind vorba de o formă de limbaj concepția asupra acestuia este determinată de însăși termenii utilizați. Pentru a vorbi despre limbaj folosești tot limbajul care este expresia unor structuri de semnificații preexistente. Înseși denumirile folosite de diverși autori trădează deja (pre)concepția pe care aceștia o au asupra subiectului. Limba sau limbajul utilizat pe Internet este catalogat drept discurs electronic, virtual sau interactiv scris, formă de comunicare online sau mediată de calculator, formă specifică de vorbire (Netslang sau Cyberspeak), un dialect (prin contragere cu engleza: Netlish sau Weblish) sau chiar o limbă (e.g. Net Lingua sau Lingo, Internet Language, Cyberlanguage). Unii consideră că „din punct de vedere lingvistic, NetLingua este asemănătoare unui argou: trebuie să știm când și unde să îl folosim” [Nazaryan, Gridchin, 2006]; alții consideră comunicarea electronică „atât ca o limbă nouă, complementară limbajului scris convențional, cât și ca un experiment natural în dezvoltarea comunicării scrise” [Varnhagen, McFall *et. al.* 2009: 731], în timp ce alții văd Internetul, precum tehnicile de calcul (computing), ca o modalitate radical nouă de a procesa și organiza informația. [Logan, 2000]

Date fiind caracteristicile hibride ale NetLingua catalogarea acesteia este extrem de greu de realizat din perspectivă pur lingvistică. Ea poate fi considerată „o mișcare a

⁵ Thomas Fuller (1607/8-1661), clericul Bisericii Angliei, scria în *The Appeal of Injured Innocence: Unto the Religious Learned and Ingenuous Reader* (1659): „Sper să nu fim reciproc *dezîmprieteniți* de această diferență care s-a petrecut între noi” (“I hope, Sir, that we are not mutually unfriended by this difference which hath happened betwixt us.”) – dezvăluind astfel teama de a fi dezîmprietenit cu mult înainte de vârsta prieteniei virtuale.

⁶ Furtul de identitate, fraudă informatică și obstrucționarea anticipată a justiției și una opțională ca infracțiune sau contravenție: accesarea intenționată a unui cont fără autorizație.

⁷ Vezi stenograma mărturiei „Chris Poole, dată în fața onorabilul Thomas W. Phillips” în data de 22 aprilie 2010, Curtea pentru Districtul de Est din Tennessee Divizia Nordică, Knoxville, Tennessee, SUA - Guvernul vs. David C. Kernell - pârât (CR: 3-08-142).

mesajelor text; o limbă stenografiată; o nouă formă de comunicare; un lexicon pentru comunicarea electronică; o formă virtual nouă de comunicare scrisă; o nouă limbă; a limbă de sine stătătoare, o limbă privată, distinctă; o revoluție a limbii; o nouă limbă trunchiată; un nou dialect; lingo de mesagerie text; cea mai „tare” limbă nouă; stenografie telegrafică; lingo electronică; o limbă în totalitate proprie; o lingua franca; lingo a generației text; lingo; tehnobolboroseală (*technobabble*); Weblish; texteză; NetLingo; o limbă abreviată; a doua limbă; nou argou; nou idiom; lexicon misterios; o limbă trunchiată; dialog digital; nouă limbă a “smiley-urilor” și abrevierilor; nouă limbă stenografică; lingo high-tech; o nouă limbă numită „vorbire globală” (*globespeak*); o nouă limbă scrisă; lingo a text-mesajelor; o nouă limbă abreviată; slanglimbă (*slanguage*); o sublimbă.” [Thurlow, 2006: 673] Se poate observa că această arie largă de concepții ne indică faptul că problema statutului limbajului folosit pe Internet, e.g. slang, argou, dialect, limbă emergentă, nu este deloc simplă. Voi încerca mai întâi să văd ce soluție poate oferi apelul la teoriile clasice ale evoluției limbii. În acest cadru posibilitățile de studiere și încadrare ale NetLingua sunt diverse: limbă (în formare), dialect, jargon, slang, argou, idiom, stil, registru, pidgin sau pur și simplu un nou tip de varietate lingvistică. Poate fi NetLingua încadrată cu precizie suficientă în una dintre aceste categorii și ce caracteristici comune prezintă cu acestea?

Limbă, dialect, jargon, slang argou, idiom, stil, registru, pidgin...

Pidgin sau creolă? Nu.

În accepțiunea populară limbajul folosit pe Internet este asimilat de cei mai mulți cu o formă de *patois*, o limbă/limbaj non-standard. Multă vreme NetLingua a avut statutul de limbă *pidgin*⁸ a cărui studiu nu s-a bucurat de mare trecere în cadrul studiilor lingvistice. Se pare că motivele au fost în special de natură ideologică: considerate „limbi marginale”, dat fiind că vorbitorii lor sunt cei săraci și fără putere, literatură sau „cultură”, datorită lipsei cunoștințelor despre ele, erau considerate simple degenerări ale limbilor standard. În aceste condiții, însăși „interesul și informațiile, atât științifice, cât și publice, le-au adus prejudicii. Aceste limbi au fost luate în considerare, nu ca adaptări creative, ci ca degenerări, nu sistemele în adevăratul sens, ci deviații de la alte sisteme. Originile lor au fost explicate, nu prin forțele istorice și sociale, ci prin ignoranța, indolența și inferioritatea inerentă.” [Hymes, 1971: 3] NetLingua presupune însă o multitudine de inovații lingvistice, literare și gramaticale și nu poate fi încadrată ca pidgin și cu atât mai puțin *creolă*.⁹ Deși pidginul este tot o *lingua franca* a unui contact intercultural sau etnic, a unei intersecții de vorbitori nativi de diferite limbi, ea nu are vorbitori nativi, și implică simplificare, având mai puțini termeni lexicali, o gramatică simplificată și o gamă stilistică redusă, ceea ce nu este cazul NetLingua. Iar problema de creolă, nu se poate pune în prezent odată ce niciun copil nu o învață ca prima limbă.

Idiom? Nu.

În lingvistica românească idiomul este uneori înțeles ca „termen general care denumește o unitate lingvistică (limbă, dialect, subdialect sau grai). Se spune, de exemplu: idiomul românesc, idiomul aromân, muntenesc și idiomul oltean. În sociolingvistica anglo-saxonă acest concept nu este utilizat decât cu sensul de idiomatic (idiomatism) referindu-se

⁸ O *lingua franca* rudimentară și simplificată (mai puține elemente lexicale, o gramatică mai simplă și o reducere a gamei stilistice) fără vorbitori nativi care rezultă din fuziunea a două sau mai multe limbi aflate într-o situație specială de contact.

⁹ Creolizarea apare atunci când copiii învață un pidgin ca o primă limbă, care devine astfel creolă, deoarece dobândește toate caracteristicile unei limbi.

la secvențe de cuvinte care funcționează ca o singură unitate al cărei sens nu poate fi dedus gramatical sau logic din sensurile cuvintelor componente.¹⁰ [Dobridor, 1980: 235] De cealaltă parte, cum termenul de idiom utilizat în sensul de ideolect, pare mai degrabă o expresie „corectă politică” de denominare a oricărei „rețele lingvistice individuale ce se identifică printr-un autoglotonim și o conștiință lingvistică specifică” [vezi Blanchet, 1991: 85-94 și Dalby, 1989] sensul său poate echivala cu cel de limbă, tipuri de limbi (vehiculară, pidgin, creolă etc.), varietățile regionale (dialect, subdialect sau grai) și sociale (argou, jargon, slang etc.). Deși NetLingua conține categoric o multitudine de expresii idiomatiche, echivalarea sa cu un idiom, în sensul general al termenului, este inefficientă atâta timp cât caracterizarea făcută acestei varietăți lingvistice este atât de largă.

Jargon, argou, slang? Nu.

În lingvistică termenii sunt utilizați cu sensuri apropiate. *Jargonul* este legat în special de profesii sau domenii: fizică, informatică etc. El se referă la întreg vocabularul specific unui domeniu particular. Astfel nu este de mirare că fiind utilizată de persoane cu abilități în ICT din mediul digital și pentru operarea cu entități specifice acestuia, parte din NetLingua are aspectul unui jargon. O altă caracteristică principală a jargonului o constituie aspectul său informal, de utilizare spontană care este specific slangului. Pe linia de demarcație dintre jargon și argou sau slang, jargonul este dezvoltat pentru folosirea inclusivă, or paradoxul NetLingua este utilizarea ei pentru comunicare în general. Totuși distincția fundamentală o constituie faptul că jargonul vizează comunicare în profunzime, fiind legat de precizia și claritatea termenilor și a comunicării, ceea ce nu este cazul argoului sau comunicării digitale.

În limba română dicționarele definesc *argoul* drept un limbaj convențional în care cuvintele nu sunt într-adevăr corecte cu sensuri ce nu se găsesc în dicționare, folosit de un grup social (infrațional) sau de către tineri pe străzi pentru a nu fi înțeles de restul societății. La modul cel mai general acesta se referă la un „limbaj convențional, folosit în mod conștient de către vorbitorii unui grup social sau profesional, pentru a nu fi înțeles de ceilalți.” [NODEX, 2002] Acesta se caracterizează printr-un set destul de restrâns de cuvinte noi și noi sensuri pentru cuvinte mai vechi, amestecate cu elemente lingvistice cu o distribuție socială mult mai mare. „Un tip de limbă alcătuit din cuvinte și expresii care sunt considerate foarte informale, sunt mai frecvente în vorbire decât în scris și sunt în mod obișnuit limitate la un anumit context sau grup de oameni.” [McKean, 2005] Suprapunerea cu NetLingua este doar parțială, mai ales pe latura aspectului informal.

Oricum dată fiind parțiala trivialitate a argoului, precum și caracterul lui intenționat criptic, asimilarea NetLingua acestei categorii lingvistice nu este într-un totuși potrivită. Pe de altă parte, se pare că situația slangului este mai potrivită pentru lămurirea situației limbajului folosit de internauți. „Slangul se deosebește de argou prin faptul că este mai puțin secret, mai public, mai general disponibil și, desigur, mai «respectabil». Ca limbă a grupurilor deviate, argoul însuși este un mod de deviere, un gest de sfidare împotriva lumii normale. Conținutul său este extrem de specific grupului și activităților sale, și nici o cunoaștere generalizată a «deviantului sub-culturilor» nu va fi suficientă pentru a le dezvălui.” [Edwards, 1976: 23] De multe ori *slangul* este pus la un loc cu argoul, „cant”-ul sau jargonul ca anti-limbi sau ca stiluri lingvistice considerate inferioare, improprii informal sau social neacceptabile [Eble, 2006] sau expresii și cuvinte asociate cu activități neoficiale, periferice

¹⁰ „Idiotism, s. n. (cf. fr.idiotisme, lat. idiotismus, gr. idiotismos<idios, «propriu», «specific»): construcție sau expresie proprie unui idiom, care nu se poate traduce într-un alt idiom cuvânt cu cuvânt, decât printr-o perifrază aproximativă.”

sau ilegale. [Andersson și Trudgill, 1990: 77] Slangul însă se situează undeva la intersecția dintre argou și jargon, însă „din capul locului trebuie reținut că slangul nu se confundă cu alte arealuri ale lexiconului, cum ar fi regionalismul sau cuvintele dialectale, jargonul, vulgaritatea, blasfemiile și obscenitatea, colocvialismul, „cant”-ul sau argoul – deși acesta împarte unele caracteristici cu fiecare dintre acestea și chiar se poate suprapune peste acestea.” [Eble, 2012: 19] În limba română slangul este tradus ca echivalentul englez al argoului (MDN’00 (2000), DN (1986). În același timp, nu se poate vorbi despre o înțelegere lexicografică unanim acceptată asupra calificării unui cuvânt ca fiind slang, argou, vorbire populară, familiară sau vulgară. De exemplu, cel mai renumit dicționar francez, Petit Robert, întâmpină dificultăți când vine vorba de a justifica această încadrare a cuvintelor non-standard [vezi Lodge, 1997]: *arg.* = cuvânt de slang (d’argot), utilizare argotică limitată la un anumit mediu, în special profesională (argou școlar), dar necunoscut publicului larg. Pentru cuvinte de slang care au intrat în limbajul cotidian, vezi *pop.* (e.g. *gonzesse*, *pêze tire*); *vulg.* = cuvânt, înțeles sau utilizare șocantă (adesea familiar (= fam.) sau popular (pop.)), care nu poate fi folosit între oameni bine educați, indiferent de clasa lor socială. (e.g. *con*, *merdier*); *pop.* = califică un cuvânt sau un înțeles comun în limbajul vorbit în mediile populare (adesea un argou vechi răspândit), care nu va fi folosit într-un mediu social elevat. (e.g. *baffe*, *baratin*); *fam.* = utilizarea vorbită și scrisă a limbajului de zi cu zi: conversație etc., dar care nu se va folosi în circumstanțe solemne. (e.g. *se balader*, *blague*).

Slangul este observabil mai ales prin reacția avută de cei care îl folosesc sau îl aud. Un termen informal, trivial poate fi slang, dar nu toți acești termeni sunt slang. Un termen poate fi inclus slangului, sau capătă valențe de slang, în momentul în care două dintre următoarele criterii este satisfăcut, iar un public sensibil din punct de vedere lingvistic va reacționa într-un anumit mod: 1. Prezența sa scade considerabil, cel puțin momentan, demnitatea discursului sau a scrisului formal sau serios; 2. Utilizarea acestuia implică familiaritatea specială a utilizatorului fie cu referentul, fie cu clasa mai puțin mulțumită sau mai puțin responsabilă a persoanelor care au o familiaritate atât de specială și folosesc termenul; 3. Este un termen tabu în discursul obișnuit cu persoane cu statut social superior sau responsabilitate mai mare; 4. Se folosește în locul cunoscutului sinonim convențional, în special în scopul a) de a proteja utilizatorul de disconfortul cauzat de itemul convențional sau b) de a proteja utilizatorul de disconfortul sau deranjul elaborării ulterioare. [Dumas și Lighter, 1978: 14-16]

NetLingua împărtășește caracteristica unui slang de a avea un vocabular informal specific, dar numai dacă ne referim la aspectele sale din comunicarea non-formală. Trăsătura esențială a slangului este inovația, ceea ce îl face mult mai vizibil, care respectă aceleași modele de dezvoltare ca și în alte aspecte ale limbii. „Slangul este un set în continuă schimbare de cuvinte și expresii colocviale pe care vorbitorii le folosesc pentru a stabili sau întări identitatea socială sau coeziunea într-un grup sau cu o tendință sau modă în societate în general.” [Eble, 2012: 11] Această trăsătură fundamentală îi determină și caracteristicile de bază: slangul este efemer; uneori, o nouă formă de slang înlocuiește una mai veche sau oferă un alt sinonim pentru o noțiune deja numită în slang; uneori noul slang se extinde la noi arii de semnificație sau la zone de semnificație de interes recent pentru grupul care inventează slangul; unii termeni de slang se întorc pentru o a doua și a treia viață. [Eble, 2012: 12-13].

Dacă vom considera trăsăturile distinctive legate de slang prin comparație NetLingua situația se prezintă astfel [Andersson, Trudgill, 1990: 67-89]:

Slang	NetLingua
<i>Limbă utilizată sub nivelul stilistic neutru, unde continuumul stilistic se întinde de la colocvial la vulgar și obscen de aceea</i>	<i>uneori</i>
<i>Este tipic pentru situații informale, precum înjuratul</i>	<i>în parte</i>
<i>Tipic pentru limba vorbită</i>	<i>este scris-vorbită</i>
<i>Se găsește la nivelul cuvintelor, dar nu a gramaticii</i>	<i>la fel</i>
<i>Nu este un dialect</i>	<i>nu este</i>
<i>Nu este vorbire urâtă</i>	<i>nu este</i>
<i>Nu este registru</i>	<i>nu neapărat</i>
<i>Nu este argou sau jargon</i>	<i>nu este</i>
<i>Este creativ, face vorbirea vie, colorată și lingvistic interesantă</i>	<i>în parte</i>
<i>De obicei are viață scurtă, fiind monden temporal sau generațional</i>	<i>este mai constant</i>
<i>Este deseori intenționat pentru efectele de amuzament, șocare, uimire</i>	<i>doar uneori</i>
<i>Este legat de un grup, menținând coeziunea între membrii și relațiile intra-grup și acționând ca un zid protector între ei și cei din afară</i>	<i>este globală</i>
<i>Este antic, nu este un fenomen nou Aristofan utilizându-l în mod extensiv</i>	<i>este nouă</i>

Observăm astfel o suprapunere doar parțială care nu permite încadrarea Netlingua în această categorie.

Dialect sau registru ? Nu.

Deși la prima vedere evidente dialectul și registrul sunt la fel de greu de definit în practică. Limbile există pe varietăți. Ele variază, pe lângă altele, după 3 dimensiuni majore, care țin de funcțiile limbii în utilizarea sa concretă: regională (variația dialectală), socială (sociolect sau variația de clasă a dialectului) și funcțional (variația de stil funcțional sau registru). În lingvistica pură caracterizarea dialectului se bazează pe trăsăturile distincte ale vocabularului în încercarea de a reconstrui imaginea lingvistică a lumii care este conținută în terminologia folosită de grupul social respectiv. El constă într-o diferențiere între tipuri de limbă, în termeni de vocabular, gramatică și pronunție. Spre deosebire de registrul care sunt legați de caracteristicile situaționale, dialectul prezintă o asociere regională sau etnică.

Dialectul este o varietate de limbă cu trăsături distinctive în sintaxă și vocabular, ca și pronunție. Cercetările lingvistice recente par a arăta că dialectele nu mai sunt unități bine definite care să implice o suprapunere geografică, cum se întâmpla în trecut. „Deoarece nu există dialecte strict delimitate, în condiții normale nu există limbi strict limitate.” [Saussure, 2003: 171] Dimpotrivă, așa cum arată Paul Meyer, din perspectivă geografică există doar trăsături dialectale. Dacă am putea considera spațiul virtual drept un autentic spațiu geografic, NetLingua se conformează, în linii mari, statutului de dialect regional. Efectul izolării lingvistice a unei anumite comunități este probabil să fie dublu: pe de o parte, diferențele apar mai rapid și, pe de altă parte, aceste diferențieri apar într-o direcție diferită decât dacă această comunitate rămâne în contact cu masa. [Saussure, 2003: 169] Ceea ce rămâne de văzut este dacă mediul virtual oferă și condiția de izolare specifică condițiilor de formare a dialectelor. Dintr-un anumit punct de vedere există o izolare relativă datorată graniței determinate de caracteristicile structurale ale mediului virtual față de cel real. Pe de altă parte, această delimitare este extrem de permeabilă, utilizatorii folosind în permanență mai mulți registre.

Sociolectul este asociat cu anumite grupuri sociale (ocupații, hobby, ideologii subculturale), dar care se mândresc cu o anumită tradiție (vânători, militari, marinari etc.) și joacă rolul de marker al identității acestora. În aceste condiții, limbajul utilizat face parte

dintre trăsăturile definitorii pentru respectivul grup sau clasă socială, ocupație, rezidență, educație, vârstă, gen, venit, rasă, etnie, religie etc. „Un registru în schimb este definit ca o varietate condiționată situațional și, ca atare, este strâns legat de o situație care cere utilizarea unei limbi specifice. În timp ce registrele pot facilita comunicarea, acestea se referă în primul rând la anumite ocazii și nu la anumite grupuri sociale specifice.” [Lewandowski, 2010: 76] Orice dialect social, sau sociolect, poartă cu sine, pe de o parte, imaginea unei realități extra-lingvistice, pe de alta este cel care generează o imagine a acestei realități. El ajută la consolidarea experiențelor de viață ale grupului, modelează atitudinile utilizatorilor față de fenomenele din afara grupului (având o adevărată funcție ideologică), facilitează relațiile dintre membri, orientează acțiunile în raport cu alte grupuri și realitatea care prezintă interes pentru ei. [J. Grabias în Lewandowski, 2010: 76]

Însă problema determinațiilor acestor două varietăți lingvistice nu este nici pe departe atât de simplă. În general găsim variații în utilizarea limbii la același vorbitor: dialectul variază funcție de regiune sau utilizator, registrul potrivit utilizării [Halliday și Hasan 1989: 41] sau topicii, iar stilul în special funcție de utilizator. „Dialectul tău arată cine (sau ce) *ești* tu, pe când registrul arată *ce faci* tu.” [Hudson, 1996: 46] Pe de altă parte, dialectele sunt similare registrelor dată fiind definirea lor în termeni de caracteristici lingvistice și non-lingvistice. Dar nici dialectele nu dispun încă din punct de vedere socio-lingvistic de un cadru general pentru o descriere lingvistică comprehensivă, ci sunt studiate doar în baza unor variabile (socio)lingvistice individuale – restrânse de obicei la trăsături fonologice și morfologice echivalentele lor semantice. Și registrul și dialectul includ caracterizări sociale/situaționale, lingvistice și analiza asociațiilor funcționale/situaționale între forma lingvistică și caracteristice situaționale/sociale. [Biber, 1994: 50]

Registrul depinde de contextul situațional, participanții în conversație și funcția limbii în discurs. În această perspectivă registrul poate fi distins de dialect ca fiind o variație a limbii în funcție de determinarea sa funcțională, dialectul fiind o variație lingvistică regională sau socială „potrivit utilizatorului”, pe când registrul una funcțională „potrivit utilizării”. [Halliday și Hasan, 1989] „Un registru este un concept semantic. Acesta poate fi definit ca o configurație de semnificații care sunt în mod obișnuit asociate cu o configurație situațională particulară a câmpului, a modului și a tenorului. Dar, deoarece este o configurație a sensurilor, un registru trebuie, de asemenea, să includă bineînțeles și expresiile, trăsăturile lexico-gramaticale și fonologice, care de obicei însoțesc sau *realizează* aceste semnificații.” [Halliday și Hasan, 1989: 38-39] Câmpul privește *scopul și obiectul* comunicării („de ce?” și „despre ce?”), modul *mijloacele* (scris/vorbit) de comunicare (cum?), iar tenorul relațiile dintre *participanți* (către cine?).

Registrele țin mai ales de competența comunicativă specifică unei culturi/subculturi și sistemele diferite de valori cu stiluri lingvistice variate. De obicei, scestea sunt indicatori ai relațiilor interpersonale, statutului și puterii. „Un registru este o varietate a unei limbi care este potrivită unor situații specifice.” [Ottenthaler, 2012: 174] El se referă la seturi de stiluri, coduri sau informații lingvistice pe care le posedă membrii unei comunități și pe care le utilizează în funcție de nevoile sociale. Una și aceeași limbă poate avea un registru formal utilizat în discursurile publice și unul informal utilizat în viața de zi cu zi, unul științific utilizat în mediul academic sau unul amuzant utilizat în cercurile apropiate. Dacă dialectul este cu precădere specific unui grup social (clasă) sau arie geografică, registrul este legat de situații, scopuri particulare sau niveluri de formalism.

Din păcate și în acest punct limitările lingvisticii pure par mai degrabă a complica înțelegerea decât a o lumina, semnificația registrului fiind suprapusă peste cea a jargonului, slangului sau argoului, stilului. Argoul este legat mai ales de lumea criminalității, iar jargonul

de cea a ocupațiilor și profesiilor, precum și de dezvoltarea tehnicilor și noilor practici fiind o sursă de îmbogățire lingvistică și un exemplu de utilizare creativă a limbii. Unele direcții utilizează registrul de o manieră mai comprehensivă ca registru academic sau profesional, iar jargonul mai specific ca jargon lingvistic sau avocățesc. Și conotațiile pe care diverși autori le conferă diferă, registrul fiind considerat a se centra pe retorică și stil, iar jargonul pe exclusivitatea unui asemenea dialect, ceea ce îl face mai greu de înțeles din afară, și apropiindu-l astfel mai mult de slang sau argou. [Hock și Joseph, 2009: 315] Pe de altă parte, slangul este asociat cu un anumit loc și stil de viață (cel de pe străzi), fiind, de obicei, extrem de bogat și divers în subculturile tinerilor.

Încercând o sintetizare a concepțiilor, putem considera că, din perspectivă lingvistică, registrul este folosit mai apropiat de gen, tip de text și stil, o varietate definită situațional, în opoziție cu dialectul care este o varietate asociată cu un grup de vorbitori/utilizatori (determinați de zona geografică, educație, clasa socială, sex etc.). „Intervalul registrului unei limbi cuprinde intervalul de situații sociale recunoscute și controlate de către vorbitori – situații pentru care sunt disponibile modele adecvate.” [Ure, 1982: 5] Dar distincția dintre registru și gen în cadrul cercetărilor rămâne totuși extrem de vagă. [Biber, 1995] De asemenea, stilul se referă la variațiile din cadrul regiștrilor care reprezintă alegerile individuale de-a lungul dimensiunilor sociale. Stilul este mai degrabă o categorie supraordonată care denotă informație lingvistică și conotează informație non-lingvistică ca și distincții în general, pe când registrul este restrâns la varietăți relativ stabile, de obicei profesionale, în cadrul unei categorii mai largi.

O altă direcție de delimitare a registrului este cea care încearcă să îl definească de maniera unui repertoriu. Registrul este un repertoriu lingvistic asociat anumitor practici sociale corelate la nivelul indexului generat de respectiva ocazie de utilizare a limbii. Acesta este asociat cu practicile sociale zilnice de la justiție și medicină la comentariile sportive, formulele de politețe și etichetă și expresiile poziției sociale. „La nivel formal, registrele diferă la nivelul repertoriului pe care îl implică (lexeme, prozodie, colocațiile propoziționale etc.) și multe registre implică mai mult de un singur tip de repertoriu.” [Agha, 1999] În viața de zi cu zi, o persoană controlează mai mulți regiștrii în diverse situații sociale: acasă, la serviciu, la club, la o serată, o conferință etc., fiecare dintre aceștia ajutând-o să își exprime identitatea într-un anumit moment sau loc, i.e. modul în care încearcă să se prezinte altora. Dar limitarea doar la deosebirea de repertoriu lingvistic nu explică cum anume se diferențiază anumiți regiștrii de restul limbii sau cum ajung aceștia să fie asociați cu anumite practici sociale. Chiar dacă două persoane sunt la fel de familiare cu un anumit registru lexical nu au neapărat aceeași competență în utilizarea acestuia. Mulți recunosc repertoriul NetLingua, dar nu îl pot utiliza sau interpreta în totalitate. Existența regiștrilor este asociată cu regularitățile sociale ale valorificării vorbirii, implicând diferite aspecte potențiale ale utilizării limbajului. În acest context, regiștrii funcționează ca adevărate determinări ideologice și sociale. „Prin urmare, existența regiștrilor nu duce doar la interconectarea repertoriilor lingvistice și a practicilor sociale, ci și la crearea unor granițe sociale în cadrul societății, prin împărțirea vorbitorilor în grupuri distincte prin accesul diferențial la registre speciale și la practicile sociale pe care acestea le mediază; prin atribuirea de valoare socială sau stigmă anumitor registre, utilizării sau utilizatorilor acestora; și prin crearea și menținerea asimetriilor de putere, privilegiu și rang, ca efecte dependente de procesele de mai sus.” [Agha, 1999]

Deci unde s-ar situa dialectul și registrul și, relativ la acestea, NetLingua, printre entitățile sociolingvistice? Conform clasificărilor la cel mai înalt nivel de generalitate avem *varietățile de limbaj (language variety)* – limbile, dialectele, regiștrii, stilurile și alte tipuri de limbă –

și *tipurile de discurs* – conversația și textul, scris și vorbit. [Nuyts, 1988] Vedem că problemele de încadrare apar de la bun început. Fiind un „scris-vorbit” NetLingua nu mai suportă încadrarea în tipurile existente de discurs. De cealaltă parte, o varietate de limbaj este definit la modul cel mai general drept „un set de itemi lingvistici care au o distribuție similară.” [Hudson, 1996: 22] Astfel registrul ajunge să fie considerat o varietate de limbaj alături de argou, slang și jargon; „o varietate de limbaj definită potrivit utilizării sale în situații sociale” [Crystal, 2004: 6] sau un „set de elemente de limbă asociate grupurilor profesionale sau sociale distincte,” [Wardhaugh, 2006: 52] precum legeza, jurnaleza, limbajul literar, tehnic, religios, științific. Unii autori consideră registrul drept „o situație de comunicare care re apare regulat într-o societate”: vorbirea comentatorilor sportivi, rețetele din cărțile de bucate, pe când genul „un tip de mesaj care re apare regulat într-o societate” [Ferguson, 1994], precum chatul, conversațiile, direcțiile pentru orientarea într-un oraș străin, scrisorile de dragoste, articolele din ziare, necrologurile, astfel că orice structură delimitabilă social-comunicațional poate constitui un registru. Diferențele între dialect, registru și stil sunt în mare parte interdependente, neconformându-se unei clasificări statice.

Încadrarea NetLingua în categoriile lingvistice clasice devine extrem de dificilă, odată ce delimitarea acestor categorii este extrem de flexibilă. Și aceasta nu este de mirare, atâta timp cât în cadrul lingvisticii sunt utilizate diverse terminologii pentru a se vorbi despre limbă care variază funcție de situație, comunitate lingvistică, registru, gen, text sau tip de discurs, fiecare presupunând un cadru teoretic de referință diferit. [Crystal și Davy, 1969] La nivelul structurii pur lingvistice, NetLingua nu este dialect pentru că deși în parte este rezultatul unei diferențieri de engleză, atât în termeni de vocabular, cât și gramatică, nu prezintă asociere regională sau etnică. Perspectivile actuale asupra NetLingua par a converge mai mult înspre a o considera o varietate de limbaj sau un registru propriu. [Greiffenstern, 2010] Deși ar putea fi considerată un registru (mai aparte), după cum am văzut, problema o constituie însăși definirea acestuia. Consensul în rândul lingviștilor în legătură cu statutul, utilitatea și realitatea registrului este departe de a fi atins, opiniile mergând de la asocierea sa strictă cu varietățile ocupaționale [Wardhaugh, 2006], la promovarea avantajelor instrumentale și teoretice ale flexibilității sale [Ferguson, 1983] și până la respingerea sa totală în baza diferențelor situaționale radicale. [Crystal și Davy, 1969]

Mai mult decât atât, în cadrul lingvisticii pure analiza regiștrilor este aproape imposibilă. În critica pe care o face analizei stilistice David Crystal cuprinde și modul în care aceasta a utilizat conceptul de registru. „Acest termen a fost aplicat varietăților lingvistice într-o manieră aproape nediscriminatorie, ca și cum s-ar putea aplica în mod eficient la oricare tip de părți distincte situaționale ale unei limbi. Limbajul titlurilor ziarelor, serviciile bisericești, comentariile sportive, cântecele populare, publicitatea și fotbalul, printre altele, au fost toate numite registru într-o singură lucrare. [Halliday, Macintosh, Strevens, 1964: 88-9] (...) A estompa aceste diferențe grupând totul sub aceeași titlu este contradictoriu, nerealist și derutant, precum și o trivializare inutilă a unui concept potențial util.” [Crystal și Davy, 1969: 61] Propunerea sa este că analiza stilistă trebuie să aștepte mai întâi dezvoltarea analizelor aplicate pe date pentru a-și putea defini categoriile de o manieră clară. Iar această sugestie este mai mult decât oricât valabilă în cadrul emergentei Netlingua.

NetLingua poate fi abordată doar în cadrul mai comprehensiv al socio-lingvisticii.

Descrierea unui sistem sociolingvistic înseamnă mai mult decât analiza gramaticală a limbii/dialectului, stabilirea arealului acestuia, relațiile istorice, regulile retorice, itemii și stilul literar sau analiza varietăților de limbaj caracteristice grupurilor sociale sau etnice dintr-o regiune. „Regulile de vorbire sunt moduri în care vorbitorii asociază moduri

specifice de vorbire, topici sau forme de mesaj cu contexte și activități specifice. Preocuparea principală constă în primul rând față de atitudinile și cunoștințele membrilor comunității așa cum se manifestă acestea în contrast cu terminologiile și conduita naturală.” [Hymes, 1972: 36]

Evoluția științei lingvistice a ajuns să arate că, în acest caz, însuși modul de abordare a problemei este decisiv pentru înțelegerea caracteristicilor variației limbajului. Înseși supozițiile teoretice de bază și metodologia propusă pot fi de natură să ne ofere o imagine mai mult sau mai puțin potrivită realității. Studiile variațiilor lingvistice s-au îmbogățit de-a lungul timpului deschizându-se de la autocrația lingvistică către încorporarea auditorului și apoi către acceptarea rolului activ al vorbitorului. Așa cum arată Penelope Eckert [2012: 87-100], primele direcții de analiză socio-lingvistică erau centrate aproape exclusiv pe *limbaj* și s-au caracterizat printr-o abordare cantitativă a corelațiilor dintre variația lingvistică și grupurile sociale predefinite, bazate cu precădere pe categorii demografice mari: clasă socială, gen, rasă, vârstă, regiune etc. Astfel de perspective concepeau implicit vorbitorii ca utilizatori pasivi ai trăsăturilor lingvistice asociate identității lor demografice (intersecția factorilor demografici care îi identifică, e.g. adolescent alb din clasa de mijloc din mediul urban). Din această perspectivă, *sensul social al specificului trăsăturilor lingvistice este determinat de asocierea cu grupul social respectiv*. Faptul că fundamentul îl constituie principiul general de gândire a limbii și nu metodele alese, o dovedește „revoluția metodologică” propusă de Hudson a perspectivei bazate pe itemi (*item-based view*), în care itemii sunt legați direct de categoria socială, spre deosebire de perspectiva bazată pe varietatea lingvistică (*variety-based view*) în care itemii sunt legați doar indirect prin intermediul limbii care conține itemii posibili. [Hudson, 1996: 48-49] Aceasta nu reprezintă altceva decât o schimbare de accent în cadrul aceleiași paradigme.

Cel de al doilea val de abordare al variațiilor lingvistice, deși tot preponderent cantitativ, încorporează perspective etnografice orientându-se după identificarea grupurilor semnificațiilor sociale importante local, în loc de a impune asupra acestora categorizările cercetătorului. Aceste studii sunt centrate pe tipurile specifice de *audiență* și nu pe semnificațiile stilistice predeterminate (stilul dominant vs. cel vernacular) în contexte de vorbire predefinite (vorbirea colocvială, lectură etc.).

În fine, cel de al treilea curent de cercetare se centrează cu precădere pe vorbitori, pe modul în care aceștia utilizează trăsăturile lingvistice pentru a construi tipuri diverse de semnificații sociale și nu cum acestea se orientează funcție de grupurile sociale. Această ultimă abordare este mult mai potrivită înțelegerii dinamicii variației stilistice a NetLingua pentru că urmărește să surprindă *ex fac* vorbitorii cu limba și nu *cum* se reflectă semnificațiile sociale în limbajul lor.

Evident că această ultimă direcție de abordare rămâne promițătoare în măsura în care, principiile primelor două direcții nu sunt anulate, adică nu este minimalizat nici statutul dominant al structurii lingvistice și nici cel al relațiilor preexistente dintre utilizările lingvistice și semnificațiile sociale. Altfel spus, ultima abordare este validă în condițiile în care încorporează elementele care țin de predeterminările limbajului și ale audienței. „Oamenii care participă la situații de comunicare recurente tind să dezvolte vocabulare similare, trăsături similare de intonație și părți mici caracteristice de sintaxă și fonologie pe care le folosesc în aceste situații. (...) Termenii specifici pentru obiectele și evenimentele recurente și secvențele sau «rutinele» standard (*formulaic*) par să faciliteze rapiditatea de comunicare; alte caracteristici servesc aparent pentru a marca registrul, a stabili stările afective de raportare și servesc altor scopuri similare cu cele care influențează formarea dialectului. Nu există nicio

îndoială cu privire la tendința puternică a indivizilor și a co-comunicatorilor de a dezvolta variații ale registrelor pe mai multe dimensiuni.” [Ferguson, 1994: 20]

În acest context cred că putem contura deja câteva caracteristici pe care NetLingua le împarte cu categoria regiștrilor, dar manifestate mult mai pregnant în cadrul acesteia.

Schimbare/fluiditate

NetLingua este cea mai fluidă varietate lingvistică întâlnită până acum. „Existența socială a unui registru nu este deci un fapt static, total sau deloc, chiar dacă autoritatea socială a mai multor regiștrii derivă tocmai din aparența permanenței lor. În-registra-rea culturală a unui repertoriu de discurs este ea însăși un proces social, variind în grade de completitudine a consensului, în domeniile sociale ale utilizatorilor limbii care aderă la un anumit set de valori înregistrate (vs. cei care se angajează în contra-valorizare), în mecanismele sociale prin care sunt formulate și diseminate valorile autoritare, în gradul de instituționalizare a metadiscursului care întruchipează registrul.” [Agha, 2000: 218] În această perspectivă, chiar și limba standard nu devine nimic altceva decât „registrul cel mai puternic instituționalizat al oricărei limbi” a cărui consistență și stabilitate depinde de coerența și buna funcționare a instituțiilor metadiscursive precum dicționarele, instituțiile de învățământ, curriculum școlar etc. Parafrazând celebrul aforism lingvistic: „o limbă este un registru cu o armată și un steag.”

Caracteristicile varietății lingvistice ale NetLingua sunt extrem de greu de surprins dată fiind rata lor uluitoare de rapidă schimbare, precum și dinamismul și diversitatea factorilor implicați: așteptările utilizatorilor, interesele și abilitățile acestora, viteza schimbărilor tehnologice. „Fără îndoială, unele dintre trăsăturile lingvistice descrise mai sus vor contribui în continuare la identitatea lui Netspeak peste cincizeci de ani; altele pot să nu dureze mai mult de un an.” [Crystal, 2004: 92]

Flexibilitate

Text-vorbitul se caracterizează printr-o extrem de mare flexibilitate în alegerea repertoriilor folosite, hiper-textualitatea permițând combinarea în cadrul aceluiași discurs a unei game extrem de largi de regiștrii (repertorii). O discuție desfășurată la modul cel mai informal cu puțință poate ajunge, prin trimiterile făcute către articole de specialitate, la o dezbatere riguroasă în jargon profesional, care poate fi, la fel de bine, asezonată cu expresii idiomatice și argotice. „Oamenii utilizează de obicei două varietăți de limbă (standard și dialect), dar o plajă largă de regiștrii.” [Trudgill, 1983] Flexibilitatea variațiilor lingvistice face însă aproape imposibilă delimitarea riguroasă a acestora. Nici dialectul, nici registrul nu există ca varietăți distincte, în multe puncte ele suprapunându-se considerabil: „dialectul unui om poate fi registrul altuia.” [Hudson, 1996: 47]. Acest aspect este cu atât mai evident în cazul Netlingua.

Diversitate

NetLingua se evidențiază puternic prin complexitatea factorilor care îi determină conținutul. Acest fapt fusese deja realizat în legătură cu regiștrii lingvistici. Diferențele dintre aceștia sunt atât de complexe încât în modelul lui Dell Hymes, de exemplu, există nu mai puțin de 16 variabile distincte care determină alegerea itemilor lingvistici: forma mesajului; conținutul mesajului; cadrul (*setting*); scena (cadrul psihologic); emițătorul/expeditorul; adresantul (*addressor*); ascultătorul/receptorul/audiența; adresatul (*addressee*); scopurile-rezultatele; scopurile-obiectivele; cheia; canalul; formele de vorbire;

normele de interacțiune; normele de interpretare; și genurile. [Hymes, 1972: 59-65] Fapt care face ca tipurile de regiștrii să fie multiple și extrem de variate.

Creativitate

Așa cum arată Penelope Eckert variația constituie ea însăși un sistem social semiotic robust care exprimă întreaga gamă de probleme ale comunității date. Ea nu doar reflectă, ba chiar construiește semnificația socială, fiind o forță pentru schimbarea socială, dar sensurile variabilelor sunt primare și nespecificate, ele căpătând sensuri specifice în contextul stilurilor persoanelor. „Când vorbim despre convenționalitatea limbajului, vorbim ca și cum convențiile sunt statice. Dar poate fi mai productiv să gândim limbajul ca o practică inseparabilă de convenționalizare – o continuă facere și refacere a convenției.” [Eckert, 2012] Aceasta este chiar situația NetLingua în care emițătorul nu resimte atât de puternic presiunea socială exercitată de către auditor și poate deveni mai creativ, se poate exprima mai liber și astfel are o influență mult mai puternică asupra construcției identității personale. Mai ales că Internetul creează condițiile comunicării (cvasi)anonyme. Evident că acest aspect al activităților pe Internet nu trebuie absolutizat. „Oricât de importantă ar fi actualizarea (*performance*) identității conștiente de sine, nu pare intuitiv corect să considerăm că toți vorbitorii în toate interacțiunile conversaționale își proiectează și elaborează stări și identități în mod deliberat și în mod conștient, ci mai degrabă că uneori stilurile noastre de limbă ar putea fi mai puțin conștiente, uneori până la punctul de a părea automatisme.” [Schilling, 2013: 342]

Aceste caracteristici pregnante ale NetLingua ridică întrebarea dacă nu ne aflăm cumva în fața unui fenomen lingvistic *sui generis*.

A șasea limbă

Robert K. Logan, istoric al comunicațiilor și procesării informațiilor, susține că vorbirea, scrierea, matematica, știința, calculul și World Wide Web sunt mai degrabă șase „moduri distincte de limbă, dar interdependente și care formează un lanț evolutiv de limbi. Fiecare a evoluat din predecesorii săi, pe măsură ce au apărut noi nevoi de prelucrare a informației pe care limbile anterioare nu au mai putut să le rezolve în mod eficient. Fiecare se bazează pe caracteristicile predecesorilor săi în același timp în care adaugă o serie de elemente noi proprii de procesare a informației. Fiecare limbă nouă a dus, în cele din urmă, la o explozie de informații și la un nou set de provocări care au pus bazele pentru următorul nivel de dezvoltare și pentru apariția unei alte forme de limbă.” [Logan, 2009]

Chiar dacă nu acceptăm distincția radicală propusă de către Logan, este evident că în dezvoltarea comunicării umane avem de a face, pe de o parte, cu evoluția mijloacelor de comunicare, iar pe de alta cu cea a tipurilor de informații. Progresul tehnologiilor informației a adus noi fenomene care afectează evoluția limbii și limbajului. Față de analiza limbii „standard”, Netlingua necesită încorporarea, alături de aspectele care descriu convențiile sociale sau regulile care influențează utilizarea limbilor, e.g. factorii sociali și a caracteristicilor și variațiilor limbajului specifice platformelor online, i.e. a aspectelor legate de modul în care dimensiunile lingvistice sunt afectate de către factorii tehnologici.¹¹ În cadrul factorilor ce țin de mediul tehnologic se includ sincronicitatea (dacă comunicarea are loc în timp real sau nu), reciprocitatea/transmiterea (dacă necesită un răspuns reciproc),

¹¹ În condițiile în care cercetătorii au ajuns să constate că factorii sociali și contextuali (și într-o măsură semnificativă și cei culturali și chiar geografici!) contribuie la formarea limbajului on-line, la fel de mult ca și în cazul limbii naturale. [Herring, 2008: 2640-2645]

identificarea vorbitorului (dacă identitatea vorbitorului este anonimă sau nu), intimitatea (dacă o conversație este publică sau privată) care afectează tipul de audiență și, implicit, utilizarea stilistică, și formatul (dacă există o prezentare sau o structură necesară pentru ca comunicarea să aibă loc). La acestea se mai adaugă și celelalte proprietăți fizice ale sistemului de comunicare online: granularitatea (dimensiunea permisă a mesajelor), persistența (dacă și cât timp mesajul rămâne disponibil), capacitatea (comenzile aflate la dispoziția utilizatorilor: încorporarea mesajelor anterioare, posibilitatea de a transmite mesaje anonime, de a filtra sau ignora selectiv mesajele primite de la alte surse) și, în special, bogăția modalităților de comunicare (disponibilitatea transmiterii mesajelor audio, video sau grafice). [Herring, 2003: 602].

De cealaltă parte, aspectele sociale includ natura activă sau pasivă a participării, datele demografice ale utilizatorilor de Internet (structura și caracteristicile participanților), funcțiile sociale în care se produce comunicarea (de exemplu, jocul, publicitatea, comentarea), caracterul adecvat al subiectelor, atmosfera mediului digital (apatie, agresivitate) și, în final, existența unor reguli care să reglementeze comportamentul online sau lingvistic (de exemplu, utilizarea abrevierilor, glumelor, tipurilor de fonturi etc.).

La acestea se adaugă numeroși factori situaționali precum scopul (grupului sau al interacțiunii), tema (sau subiectul), tonul (serios/jucăuș, formal/informal, cooperant/sarcastic), tipul activității (dezbateri, joc, flirtare) sau codul (limbajul, sistemul de scriere). [Herring, 2007]

În aceste condiții, acordarea statutului de limbă pentru NetLingua pare, pe de o parte exagerat, lipsindu-i unitatea și omogenitatea, pe de alta prea puțin, atâta vreme cât granițele dintre limba ca atare și regiștrii, repertorii și dialecte rămâne încă neclară. Limbă cu un total de peste 2 miliarde de utilizatori activi pe lună Facebook ar fi cea mai populată țară din lume, iar dată fiind natura globală a statutului Facebook, Netlingua ar fi o limbă internațională. Potrivit criteriilor o limbă internațională este vorbită global și este învățată și folosită ca limbă secundară de un mare număr de vorbitori.

Cealaltă caracteristică fundamentală a limbilor, variabilitatea, susține și ea această ipoteză. Așa cum arată Anthony Lodge în analiza pe care o face pragmaticii slangului, există trei caracteristici fundamentale ale variabilității limbii: (1) Variabilitatea este inerentă limbii și centrală pentru rolul său social. Fără ea, am fi incapabili să comunicăm orice fel de nuanțe în utilizarea zilnică a limbii, în special, informații vitale despre identitatea noastră personală (de-a lungul axei sociale a variației) și despre relația noastră cu destinatarul (de-a lungul axei stilistice); (2) Nu există întreruperi naturale între varietățile lingvistice, nu există stiluri și dialecte pur omogene, nici clase lexicale diferențiate strict (*neat word boxes*), numai gradații de-a lungul continuurilor social și stilistic. Aceste categorii fluide sunt susceptibile de analiză cuantificată; (3) Variația limbajului nu este empatic „liberă”. Cu alte cuvinte, nu apare la întâmplare sau redundant din punct de vedere lingvistic și nu poate fi idealizată separat de preocuparea centrală a lingvistului. De fapt, ea se corelează într-un mod complex, dar totuși structurat, cu factori din afara limbajului, variabile ale vorbitorului cum ar fi vârsta, sexul, clasa socială etc. și variabile situaționale, cum ar fi gradul de formalitate, relația cu destinatarul și altele asemenea. Totuși, aceste corelații non-lingvistice trebuie analizate riguros și nu lăsate impresionismului stereotipurilor sociale tradiționale. [Lodge, 1997]

Deosebirea dintre procesul de evoluție tradițional al variabilității lingvistice și cel al limbilor mediate de computer constă mai ales în rapiditatea cu care aceasta se produce, ca de altfel mai toate aspectele vieții sociale și culturale care par a fi prins o accelerație nebună în ultima jumătate de secol, proporțional cu ponderea nivelului lor de tehnologizare. Dar dacă în alte sectoare ale vieții sociale această iuțire a transformărilor nu este chiar atât de

evidentă, aici, în cazul comunicării mediate tehnologic procesul este mult mai pregnant, el fiind parte a însuși procesului de dezvoltare a tehnologiilor informatice.

Nici perspectivele clasice asupra genezei lingvistice nu sunt ostile ideii de a fi, chiar în acest moment, martori la formarea unei limbi internaționale. Fenomenul va deveni cu atât mai interesant cu cât el va ajunge să se suprapună peste procesul natural de evoluție al limbilor. Odată cu creșterea accesului la tehnologie și în alte țări, caracteristica multilingvismului pe Internet va deveni din ce în ce mai pregnantă, reflectând, probabil, distribuția lingvistică globală. „Pe măsură ce diversele forme de mass-media devin din ce în ce mai răspândite în viața de zi cu zi a oamenilor și întrucât oamenii sunt din ce în ce mai expuși la o gamă mai largă de caracteristici lingvistice, varietăți de limbă și tipuri de identități personale și de grup, performanțele lingvistice și de identitare, vor deveni probabil tot mai frecvente.” [Wolfram, Schilling, 2015: 305]

Acastă formare a unei limbi noi nu are nimic neobișnuit nici măcar din perspectiva lingvisticii clasice. Aceasta deoarece nicio limbă nu a apărut vreodată din nimic. „Niciodată, nicăieri pe glob nu s-a semnalat nașterea unei limbi noi.” [Saussure, 2003: 155] Limbile se transformă continuu în timp și spațiu, chiar dacă acest proces este unul foarte lent. Evoluția oricărei limbi în timp este, în același timp, paradoxală, pentru că implică totodată două principii divergente universale: continuitatea și mutabilitatea.

În primul rând, putem vorbi despre istoria unei limbi numai dacă aceasta are continuitate în timp, dar una care nu implică însă fixitate, indiferent de revoluțiile sau de tot felul de șocuri care ar putea însoți limba și pot schimba radical condițiile în care aceasta există. [Saussure, 2003: 152] „În tradiția limbii nu poate fi imaginată nicio întrerupere, nicio sciziune, nicio discontinuitate, dacă este adevărat că întotdeauna limba zilei de mâine a existat în ajun în aceeași formă.” [Saussure, 2003: 157]

În al doilea rând, orice limbă are o *variație* în timp, dar care este în concordanță cu unitatea sa temporală. „Se poate vorbi despre transformare, iarăși și iarăși transformare, dar niciodată nu se va putea vorbi despre reproducerea sau producerea unei entități lingvistice noi, avînd o existență distinctă de ceea ce a precedat-o și de ceea ce va urma.” [Saussure, 2003: 157]

Netlingua prezintă la acest moment ambele caracteristici de continuitate și variație în cel mai înalt grad. Faptul că se construiește plecând de la limbile vorbite, cu elemente specifice mediului online ne duce către imaginea unei a șasea limbi în formare. Cele două seturi de factori care îi determină dinamica se manifestă extrem de accentuat provocând modificări mai rapide și mai profunde ca oricând. Multitudinea de factori sociali și culturali în contextul cărora are loc această comunicare determină aspectele variate ale acestui tip de discurs care este departe de a fi unitar. „Ar trebui să fie clar că nu toate proprietățile CMD rezultă în mod necesar și direct din proprietățile tehnologiei informatice. Mai degrabă, factorii sociali și culturali - transferați din comunicarea în alte medii, precum și cei generați intern în mediile mediate de computer (*computer-mediated environments*) - contribuie în mod semnificativ la constelația de proprietăți care caracterizează discursul mediat de computer. [Schiffrin, Tannen, Hamilton, 2001: 625].

De cealaltă parte, infrastructura tehnologică îi conferă proprietăți *sui generis*. Lumea mediată de computer este una a hiperlinkurilor în care o analiză genetică a discursului devine dacă nu imposibilă, cel puțin lipsită de relevanță. Adevăratul hipertext „implică interconectarea (interlocking) completă și automată a textului, astfel încât toate documentele coexistă, cu niciunul existând într-o relație anterioară sau primară cu oricare altul.” [Jackson, 1997] Această structură a informației/discursului pe internet este consonantă cu viziunea inventatorului Web-ului, Tim Berners-Lee. „Viziunea pe care o am pentru Web este aceea despre orice fiind potențial legat de orice.” [Berners-Lee, 1999]

Astfel că discursul în mediul online, cel mediat de computer în general, nu pare a constitui un singur gen lingvistic, cel puțin nu unul cu care omenirea să mai fi avut de a face.

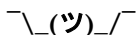
Încheiere

Internet-vorbitul este deja puternic înțelenit în limbajul cotidian și va continua să se dezvolte, cu noi expresii și cuvinte, pe măsură ce partea din viață pe care o petrecem mediată de computer crește. Procesul nu diferă cu nimic de cel al evoluției limbilor în contact și al multilingvismului, dar la un nivel mai mare și mult mai intens, sensurile și utilizarea cuvintelor fiind ajustate funcție de ceea ce vor să exprime, de ceea ce vedem și facem. Situația Netlingua nu diferă mult de cea a bilingvismului, mai ales când este vorba despre un dialect, creolă sau o limbă care este considerată inferioară. Și în cazul ei există întotdeauna temerile că acesta va împiedica însușirea corespunzătoare a limbii standard. Numai că la fel ca și cu dialectul, vorbitorii pot trece ușor fără greșeli de la un registru lingvistic la altul, împrumutând cuvinte de la unul la celălalt, după cum li se pare mai potrivit, fapt ce poate duce la îmbunătățirea lexicală a celor două și nu la sărăcirea acestora. Faptul că dezvoltarea NetLingua este determinată de o combinație de factori tehnologici și socio-culturali ne arată că nu se poate vorbi despre un fenomen de degenerare a limbii, cu excepția cazului în care are loc o degenerare culturală a lui *homo technologicus*. Dimpotrivă, caracteristicile acestei limbi o înfățișează ca jucăușă (*playful*), creativă și având multe funcții sociale utile. [Cherny, 1999] Limbajul de pe Internet deși nu a schimbat în mod semnificativ limba vorbită i-a adăugat extrem de multe și a îmbogățit-o. „Practic este vorba de libertatea de exprimare,” spunea Erin Jansen fondatoarea unui dicționar pentru termenii de pe Internet și mesajele text. [Voice of America News, 2010] Cu toate acestea, deoarece granița dintre spațiile virtuale și cel natural este neclară și permeabilă, efectele de izolare sunt, de asemenea, diminuate în cazul NetLingua. Spre deosebire de cei care neagă orice influență specifică a comunicării pe Internet asupra limbii, cu excepția faptului că are o gramatică depășită, lingvistul de internet David Crystal susține că schimbările naturale care apar în lexiconul existent prin relații sociale sunt paralele cu cele cauzate de Internet. În opinia sa, principalul efect al Internetului asupra limbajului este de a-i spori bogăția expresivă înzestrându-l cu un set complet de dimensiuni comunicative care nu au mai existat în trecut. „Privesc fiecare dintre situațiile Netspeak ca o zonă de îmbogățire potențială imensă pentru limbile individuale.” [Crystal, 2004: 241]

Din perspectiva înțelegerii limbii, rapiditatea cu care a apărut și se dezvoltă Netlingua constituie un bun prilej de verificare a teoriilor clasice ale evoluției lingvistice, a căror validitate este mai greu de testat în condițiile evoluției extrem de lente a limbilor naturale. Acestea se bazează mult pe date istorice fragmentare și imprecise despre evoluția semnificațiilor anumitor termeni pe parcursul a secole. În acest moment, apelul la teoria clasică a evoluției lingvistice se dovedește foarte util. În cazul NetLingua, apariția și evoluția acesteia se petrece în interval de zeci de ani sau chiar ani fapt în măsură să constituie o oportunitate nesperată de investigare și verificare a teoriilor lingvistice. Este ca și cum un biolog ar avea șansa de a găsi un spațiu în care poate observa evoluția speciilor într-un ritm de mii de ori mai accelerat. Cu toate acestea, rapiditatea transformărilor și proceselor determinate de progresul tehnologiilor de comunicare ridică probleme metodologice nemaiîntâlnite până acum de către lingviști. Inclusiv teoriile și perspectiva asupra fenomenului lingvistic trebuie să se transforme pentru a înțelege acest fenomen în integralitatea sa. [Herring, 2008] Iar acest lucru poate fi deja observat în practica lingvistică. „În ultimele câteva decenii (...) a existat o revizuire neîntreruptă a ideilor fundamentale (a) asupra limbilor, (b) asupra grupurilor de limbi și vorbitorilor și (c) asupra comunicării. Mai degrabă decât să opereze cu omogenitate, stabilitate și mărginire ca

presupoziții de plecare mobilitatea, amestecul, dinamica politică și întruparea istorică sunt acum principalele preocupări în studiul limbilor, grupurilor de limbi și comunicării.” [Blommaert și Rampton, 2011: 3]

Deși se pare că nu am reușit o poziționare a Netlingua în cadrul trasat de lingvistica clasică, însăși punerea întrebării și căutarea răspunsului a avut rolul de a îmbogăți perspectiva asupra limbii deoarece, „nu răspunsul este cel care luminează, ci întrebarea.” (Eugen Ionescu) Departe de a fi semnalul unui proces al decăderii lingvistice, NetLingua anunță zorii unei noi ere a hiper-limbajului în care potențialitățile comunicării vor fi duse la maximum lor de dezvoltare. „Apariția NetLingua ne arată un *homo loquens* la superlativ.” [Crystal, 2004: 242] În același timp însă, din perspectivă socio-culturală, evoluția Netlingua face parte din procesul mult mai complex al epifilogenezei umanității prin tehnologie, în care spectrul Singularității tehnologice se profilează deja la orizont. [Popoveniuc, 2016] Viitorul ne va arăta în ce măsură vom asista la o dezvoltare a limbajului prin intermediul tehnologiilor sau la o adaptare la limbajul inteligenței artificiale.

BIBLIOGRAFIE

- *** “Experts Divided Over Internet Changes to Language”, *Voice of America News*, 2010, 15 ianuarie
<https://www.voanews.com/a/experts-divided-over-internet-changes-to-language-81898572/162216.html>.
- *** Oxford Royale Academy, 2016, “4 Ways the Internet Has Changed the English Language”, *Oxford Summer School*, 13 October.
- Agha, 1999: Asif Agha, “Register”, *Journal of Linguistic Anthropology* 9(1-2): 216-219, American Anthropological Association.
- Andersson, Trudgill, 1990: Lars-Gunnar Andersson; Peter Trudgill, *Bad Language*, Basil Blackwell.
- Bakhtin, 1981: Mikhail M. Bakhtin, *The Dialogic Imagination*, University of Texas Press.
- Berners-Lee, 1999: Tim Berners-Lee, *Weaving the Web*, London, Orion Business Books.
- Biber, 1994: Douglas Biber, “An Analytical Framework for Register studies”, în Douglas Biber, Edward Finegan (ed.), *Sociolinguistic Perspectives on Register*, New York, Oxford University Press, pp. 31-58.
- Biber, 1995: Douglas Biber, *Dimensions of Register Variation: A Cross-Linguistic Comparison*, Cambridge University Press.
- Blanchet, 1991: Philippe Blanchet, “Pour la reconnaissance du droit des locuteurs à disposer de leur idiome. Un nouveau principe linguistique”, *Langage & société*, 55, pp. 85-94.
- Blommaert, Rampton, 2011: Jan Blommaert; Ben Rampton, “Language and Superdiversity”, în *Diversities*, Vol. 13, No. 2, pp. 1-21.
http://www.mmg.mpg.de/fileadmin/user_upload/Subsites/Diversities/Journals_2011/2011_13-02_art1.pdf
- Bodomo, 2010: Adams Bodomo, *Computer-mediated communication for linguistics and literacy: technology and natural language education*, Information Science Reference, New York, Hershey.
- Cherny, 1999: Lynn Cherny, *Conversation and community: Chat in a virtual world*, Stanford, CA: Center for the Study of Language and Information.
- Crystal, 2004: David Crystal, *Language and the Internet*, Cambridge University Press.
- Crystal, Derek, 1969: David Crystal; Davy Derek, *Investigating English style*, Indiana University Press.
- Dalby, 1989: David Dalby, *Langues de la liberté*, Catalogue de l'exposition, Paris, OLW.

- Dent, 2016: Jonathan Dent, “Bovvered, tldr, and sleeping with the fishes: an OED update”, *Oxford Dictionary Blog*, 23 Iunie 2016, <http://blog.oxforddictionaries.com/2016/06/oed-june-2016-update/>, accesat 02.07.2017.
- Dobridor, 1980: Gheorghe Constantinescu Dobridor, *Mic dicționar de terminologie lingvistică*, București, Albatros.
- Dumas, Lighter, 1978: Bethany K. Dumas; Lighter Jonathan J. Lighter, “Is *Slang* a word for linguists?”, *American Speech*, 53: 5-17.
- Eble, 2006: Connie Eble, “Slang and Antilanguage”, în Ammon, U., Dittmar, N., Mattheier, K.J. & Trudgill, P.J. (eds), 2006, *Sociolinguistics: An International Handbook of the Science of Language and Society*, Vol. 1-3, Berlin, Walter de Gruyter, pp. 262-266.
- Eble, 2012: Connie Eble, *Slang and Sociability: In-Group Language Among College Students*. University of North Carolina Press.
- Eckert, 2012: Penelope Eckert, “Three waves of variation study: The emergence of meaning in the study of variation”, *Annual Review of Anthropology*, 41: 87-100.
- Edwards, 1976: Anthony D. Edwards, *Language in culture and class: The sociology of language and education*. London, Heinemann.
- Ferguson, 1983: Charles A. Ferguson, “Sports Announcer Talk: Syntactic Aspects of Register variation”, *Language in Society*, 12: 153-72.
- Ferguson, 1994: Charles A. Ferguson, “Dialect, Register and Genre: Working Assumptions about Conventionalization”, in Douglas Biber, Edward Finegan (ed.), *Sociolinguistic Perspectives on Register*, New York, Oxford University Press, pp. 15-30.
- Greiffenstern, 2010: Sandra Greiffenstern, *The Influence of Computers, the Internet and Computer-Mediated Communication on Everyday English*, Logos Verlag Berlin GmbH.
- Halliday, Macintosh, Strevens, 1964: Michael A.K. Halliday, A. Macintosh, P.D. Strevens, *The Linguistic Sciences and Language Teaching*, Longmann, pp. 88-9.
- Halliday, Hasan, 1989: Michael A.K. Halliday; Ruqaiya Hasan, *Language, context, and text: aspects of language in a social-semiotic perspective*, Oxford University Press.
- Herring, 2003: Susan Herring, „Computer-Mediated Discourse”, în Deborah Tannen, Deborah Schiffrin, and Heidi Hamilton, *Handbook of Discourse Analysis*, Oxford, Blackwell, pp. 612-634.
- Herring, 2007: S. C. Herring, *A faceted classification scheme for computer-mediate ddiscourse. Language@Internet*, vol. 4, article 1 (2007) article 761, <http://www.languageatinternet.org/articles/2007/761>.
- Herring, 2008: S. C. Herring, “Language and the Internet”, în W. Donsbach (Ed.), *International Encyclopedia of Communication*, Oxford, UK, Blackwell Publisher, pp. 2640-2645.
- Hock, Joseph, 2009: Hans Henrich Hock; Brian D. Joseph, *Language History, Language Change, and Language Relationship: An Introduction to Historical and Comparative Linguistics*, Walter de Gruyter (ed. a 2-a).
- Hudson, 1996: Richard A. Hudson, *Sociolinguistics* (Cambridge Textbooks in Linguistics), Cambridge University Press. 2nd ed.
- Hymes, 1971: Dell Hymes, *Pidginization and Creolization of Languages*, Cambridge University Press.
- Hymes, 1972: Dell Hymes, “Models of the interaction of language and social life”, în John Gumperz & Dell Hymes (Eds.), *Directions in sociolinguistics: The ethnography of communication*, New York, Holt, Rhinehart & Winston, pp. 35-71.
- Jackson, 1997: Michele H. Jackson, “Assessing the structure of communication on the World Wide Web”, *Journal of Computer-Mediated Communication* 3(1). <http://www.ascusc.org/jcmc/vol3/issue1/jackson.html>.
- Lewandowski, 2010: Marcin Lewandowski, “Sociolects and Registers – a Contrastive Analysis of Two Kinds of Linguistic Variation”, în *Investigationes Linguisticae* Vol. XX, Institute Of Linguistics, Adam Mickiewicz University, pp. 60-796.
- Lodge, 1997: Anthony Lodge, “The Pragmatics of Slang,” *Web Journal of Modern Language Linguistics*. Issue 2.
- Logan, 2000: Robert K. Logan, *The Sixth Language: Learning a Living in the Internet Age*, Stoddart.

- Logan, 2009: Robert K. Logan, "Sustainability, Knowledge Management and the Internet," în David V. J. Bell, Yuk-kuen Annie Cheung (eds.), *Introduction to Sustainable Development*, Vol. I, EOLSS Publications, pp. 225-235.
- May, 2013: Rachel May, "Facebook: a language", *Oxford Dictionaries blog*, 14 mai 2013, <http://blog.oxforddictionaries.com/2013/05/facebook/>, accesat 07.07.2017.
- McKean, 2005: Erik McKean, *New Oxford American Dictionary* (NOAD), 2nd edition, Oxford University Press.
- Nazaryan, Gridchin, 2006: Ani Nazaryan; Aleksandr Gridchin, „The influence of internet on language and «email stress»,” *Facta Universitatis*, Series: Law and Politics, 4(1), 23-27.
- Nuyts, 1988: James Nuyts, "IPRA Survey of Research in Progress", Wilrijk, Belgium, International pragmatics Association.
- Ottenheimer, 2012: Harriet Joseph Ottenheimer, *The Anthropology of Language*, Belmont, CA: Wadsworth Cenage.
- Popoveniuc, 2016: Bogdan Popoveniuc, *Filosofia Singularității. Creierul global - o etică a gândirii fără om*, București, Editura Eikon.
- Popoveniuc, 2017: Bogdan Popoveniuc, "Linguistic Democracy revisited" în Scientific Bulletin of University of Vlora „Ismail Qemali”, Special Issue, Papers of the 2nd International Scientific Conference *Foreign Languages Studies and Globalization, a Link Between Languages and Culture. The Past, the Present and The Future*, pp. 9-20.
- Posteguillo, 2003: Santiago Posteguillo, *Nelinguistic: language, discourse and ideology on the Internet*, Castelló, Universitat Jaume I.
- Saussure, 2003: Ferdinand de Saussure, *Scrieri de lingvistică generală*, Iași, Polirom.
- Schiffrin, Tannen, Hamilton, 2001: Deborah Schiffrin; Deborah Tannen; Heidi E. Hamilton (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis*, Blackwell Oxford, pp. 612-634.
- Schilling, 2013: Natalie Schilling, "Investigating Stylistic variation", în J. K. Chambers, Natalie Schilling (ed.), 2013, *The Handbook of Language Variation and Change*, (2 ed), John Wiley & Sons, pp. 327-349.
- Thurlow, 2006: Crispin Thurlow, "From Statistical Panic to Moral Panic: The Metadiscursive Construction and Popular Exaggeration of New Media Language in the Print Media", *Journal of Computer-Mediated Communication*, Volume 11, Issue 3, April, pp. 667-701.
- Trudgill, 1983: Peter Trudgill, *Sociolinguistics: an introduction to language and society*, London, Penguin Books.
- Ure, 1982: Jean Ure, "Introduction: Approaches to the Study of Register Range," *International Journal of the Sociology of Language*, Volume 1982, Issue 35, pp. 5-24.
- Varis, Nuenen, 2016: Piia Varis; Tom van Nuenen, "The Internet Language and Virtual Interactions", în Ofelia Garcia, Nelson Flores, Massimiliano Spotti (eds.), 2016, *The Oxford Handbook of Language and Society*, Oxford University Press, pp. 473-488.
- Varnhagen, McFall, Pugh, Routledge, Sumida-MacDonald, Kwong, 2009: C. K. Varnhagen; G. P. McFall; N. Pugh; L. Routledge, H. Sumida-MacDonald; T. E. Kwong, "lol: new language and spelling in instant messaging," *Reading and Writing* 23(6), 731.
- Wardhaugh, 2006: Roland Wardhaugh, *An introduction to Sociolinguistics* (Blackwell Textbooks in Linguistics), Blackwell Publishing, ed. 5.
- Wilton, 2005: Daniel Wilton, *Transl8it! Dictionar & Glosar. Your Complete Guide to Online Chat & SMS Text Lingo* (Translate! Dictionary and Glossary. Your Complete Guide to Online Chat and SMS Text Lingo), iUniverse.
- Wolfram, Schilling, 2015: Walt Wolfram; Natalie Schilling, *American English: Dialects and Variation*, John Wiley & Sons.